

Content analysis of spiritual intelligence in the 4th elementary literature textbook

Masoumeh. Souri¹, Faramaz. Sohrabi Asamrood^{2*}, Kamran. Sheivandi Choligheh³ & Mehdi. Arabzadeh⁴

1. Ph.D student of Curriculum Planning, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article type

Original research

Pages: 396-406

Corresponding Author's Info

Email: sohrabi@atu.ac.ir

Article history:

Received: 2022/12/19

Revised: 2023/02/22

Accepted: 2023/03/13

Published online: 2023/03/19

Keywords:

Entropy, content analysis, spiritual intelligence, value creation, excellence

ABSTRACT

Background and Aim: One of the most important curricula in our country is the Persian curriculum, which is directly part of the subjects of all students from the first grade to the end of high school. The purpose of the current research was to analyze the content of the fourth-grade Persian book with the revelation of spiritual intelligence and to provide information and offer suggestions to the planners to improve and correct this book. **Methods:** The current research is descriptive in terms of practical purpose, in terms of data collection, and is specifically based on qualitative content analysis. The statistical population of this research consists of the fourth-grade Persian books. Descriptive statistics and entropy coefficient calculations based on Shannon's formula were used to check the data and information. **Results:** The results of data analysis showed that the highest weight was related to the feeling of giving meaning to life, respect and kindness, creating value, positivity and excellence. **Conclusion:** The effective components in strengthening spiritual intelligence including giving meaning to life, perception of creative excellence, creative value and strengthening of positive thinking have been obtained. Therefore, spiritual intelligence should be one of the functions that education curriculum planning experts should develop in textbooks.

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article:

Souri, M., Sohrabi Asamrood, F., Sheivandi Choligheh, K., & Arabzadeh, M. (2022). Content analysis of spiritual intelligence in the 4th elementary literature textbook. *Jayps*, 3(3): 396-406.

تحلیل محتوای هوش معنوی در کتاب فارسی

معصومه سوری^۱، فرامرز سهرابی اسمرود*^۲، کامران شیوندی چلیچه^۳ و مهدی عرب زاده^۴

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. استاد گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
۳. استادیار گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
۴. استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی صفحات: ۴۰۶-۳۹۶	<p>زمینه و هدف: یکی از مهمترین برنامه درسی در کشور ما، برنامه درسی فارسی است که از کلاس اول تا پایان متوسطه به صورت مستقیم جزء موضوعات درسی همه دانش آموزان است. هدف از تحقیق حاضر بررسی و تحلیل محتوای کتاب فارسی پایه چهارم ابتدایی با رویکرد مکاشفه هوش معنوی و فراهم آوردن اطلاعات و ارائه پیشنهادهایی به برنامه ریزان به منظور بهبود و اصلاح این کتاب بوده است. روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و به طور مشخص مبتنی بر تحلیل محتوا کیفی است. جامعه آماری این تحقیق عبارت بوده است از کتاب فارسی چهارم ابتدایی می‌باشد. برای بررسی داده‌ها و اطلاعات از روشهای آمار توصیفی و محاسبه ضریب انتروپی بر اساس فرمول شانون استفاده شد. یافته‌ها: نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد نشان داد که بیشترین وزن مربوط به حس معنا بخشیدن به زندگی، احترام و مهربانی، ارزش‌افزینی، مثبت‌اندیشی و تعالی محوری بوده است. نتیجه‌گیری: مولفه‌های اثرگذار در تقویت هوش معنوی شامل معنا بخشیدن به زندگی و ادراک تعالی‌افزینی و ارزش‌افزینی و تقویت مثبت‌اندیشی بدست آمده است. بنابراین، هوش معنوی باید یکی از کارکردهایی باشد که کارشناسان برنامه ریزی درسی آموزش و پرورش در کتاب‌های درسی باید توسعه دهند.</p>
اطلاعات نویسنده مسئول ایمیل: sohrabi@atu.ac.ir	
سابقه مقاله تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۲۸ تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۰۳ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۲/۲۲ تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۸	
واژگان کلیدی آنتروپی، تحلیل محتوا، هوش معنوی، ارزش‌افزینی، تعالی محوری.	

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است. تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

شیوه استناد به این مقاله

سوری، معصومه، سهرابی اسمرود، فرامرز، شیوندی چلیچه، کامران، و عرب زاده، مهدی. (۱۴۰۱). تحلیل محتوای هوش معنوی در کتاب فارسی. دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان، ۳(۳): ۴۰۶-۳۹۶.

مقدمه

یکی از مهمترین برنامه درسی در کشور ما، برنامه درسی فارسی است که از کلاس اول تا پایان متوسطه به صورت مستقیم جزء موضوعات درسی همه دانش آموزان است. بی تردید آموزش مفاهیم فارسی به استناد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از اهداف اصلی برنامه درسی بوده است (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۱). از طرفی برنامه درسی فارسی بر بنیاد رویکرد عام «برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران» یعنی شکوفایی فطرت الهی، استوار است و با توجه به عناصر پنج گانه (علم، تفکر، ایمان، اخلاق و عمل) و جلوه‌های آن در چهار پهنه ی (خود، خلق، خلقت و خالق) تألیف و سازماندهی شده است (بهروان و همکاران، ۱۳۹۶).

یکی از مهمترین و بحث انگیزترین پشتوانه‌های نظری امر آموزش و یادگیری، رویکردهای هوش هستند. آموزش هوش به منظور افزایش عملکرد در آزمون‌های هوش و پیشرفت تحصیلی سال هاست که مورد توجه روان شناسان و محققان تربیتی بوده و هست، زیرا از زمان‌های دور تصور شده است که هوش نقش مهمی در موفقیت تحصیلی دارد (استرنبرگ^۱، ۲۰۲۰).

هوش معنوی^۲ یکی از دستاوردهای ارزشمند محققان در چند سال اخیر است و توانسته پرده از بسیاری رمز و رازهای پیچیده ذهن آدمی بردارد و ریشه بسیاری از رفتارهای آدمی را بیابد. در چند سال اخیر، در پی توجه به حیطه معنویت، به منزله حوزه‌های هوشمند آثار درخور توجهی در زمینه هوش معنوی پدید آمده است، اما اکثریت آن‌ها بر اساس نگرش‌های معنوی افراد بالغ و بزرگسال تألیف و تحقیق شده اند و منابع و مآخذ بسیار کمی پیرامون رشد معنوی کودکان وجود دارد (هدایتی، ۱۳۹۱). هوش معنوی هوش را با معنویت به عنوان یک سازه جدید و به عنوان ضریبی از سطح رهبری معنوی مرتبط می‌کند. در حالی که معنویت احساس آگاهی بالاتر و وجود الهی است، هوش معنوی به مهارت‌های استفاده از جنبه‌های الهی برای دستیابی به اهداف و حل مشکلات

مربوط می‌شود (کینگ، ۲۰۰۸). هوش معنوی یک توانایی درونی است که مربوط به ذهن و روح و ارتباط آن با جهان است. با این حال، این توانایی درونی بر توانایی بیرونی تأثیر می‌گذارد. به لطف هوش معنوی، می‌توانیم حس عمیق‌تری را کشف کنیم و از آن برای حل مشکلات پیچیده زمان حال استفاده کنیم؛ هوش معنوی می‌تواند یک ویژگی سازنده ایجاد کند و فرد را قادر سازد تا از توانایی مقابله با خطر و خشم استفاده کند. افرادی که دارای هوش معنوی بالایی هستند در زندگی خود نسبت به دیگران بردبارتر، صادق‌تر و سرشار از محبت هستند. هوش معنوی دارای رویکردی ترکیبی است که مؤلفه‌های گوناگون، عملکرد و تجربه انسان، از جمله شناخت، شهود و هیجان را در ارتباطی کامل در بر می‌گیرد. در این زمینه یکی از ابعاد هوش، با نام هوش معنوی یکی از عرصه‌های مطرح در بازننگری و بازاندیشی درباره پیوند دین، معنویت و تربیت است. هوش معنوی نیز مستلزم توانایی‌هایی است که چنین موضوعات معنوی برای تطابق و کنش اثر بخش با محیط و دیگران همراه با پیامدهای با ارزش استفاده کند (اجل^۳، ۲۰۲۲).

هوش معنوی به مهارت‌های استفاده از جنبه‌های الهی برای فعال کردن نیروی درونی برای دستیابی به اهداف و حل مشکلات مربوط می‌شود. هوش معنوی یک توانایی درونی است که به آن ذهن و روح و ارتباطات آن با جهان مربوط می‌شود. با این حال، این توانایی داخلی بر روی خارجی تأثیر می‌گذارد. با توانایی به لطف هوش معنوی، می‌توان حس عمیق‌تری را کشف کرده و از آن برای حل مجموعه مشکلات حال حاضر استفاده کرد. هوش معنوی می‌تواند یک توانایی و ویژگی سازنده در مقابله با خطر و عصبانیت ایجاد کند. افرادی که میزان هوش معنوی بالایی دارند مدارا، صادق و سرشار از تحریک دیگران در زندگی خود هستند. هوش معنوی این امکان را می‌دهد ترکیبی از غنای قلبی و جهان دانش استفاده شود. هوش معنوی یک قطب نمای داخلی مبتنی بر شخصیت درونی

1. Strenberg
2. Spiritual intelligence

3. Ajele

است، بلکه آنها را به معنای زندگی از نظر معنوی مرتبط می‌کند؛ بنابراین مرا حل در زندگی بالغ و معنادارتر هستند. این دلیل اهمیت اهمیت رشد معنوی دانش آموزان در آموزش شخصیت در مدارس است (میجو^۵ و همکاران، ۲۰۱۴؛ چاوهانگ^۶ و همکاران، ۲۰۱۰؛ سانجایا و همکاران^۷، ۲۰۱۷).

بر اساس دیدگاه روانشناسی مثبت، به عنوان یک احساس مثبت از تعالی خود اندیشی، هیبت می‌تواند ساختار شناختی یک فرد را بازسازی و گسترش دهد، بدین ترتیب دستیابی به احساسات مثبت غنی و بلند مدت برای فرد آسان تر می‌شود. یکی از این مطالعات از طریق دو روش مختلف، یعنی یک برنامه ویدیویی و یک کار خواندن، تجربیات شادی، آرامش و هیبت را ایجاد کرده است. مشخص شد که افرادی که ترس و هیبت را تجربه کرده اند تمایل دارند محصولی را انتخاب کنند که تجربه معنوی را ارائه دهد و هیبت می‌تواند اثرات منفی مادی گرایی را جبران کند و افراد را قادر سازد تا به طور فعال با زندگی روبرو شوند و زندگی معنوی را دنبال کنند و این همچنین نشان دهنده سطح بالاتر زندگی است رضایت (رود^۸ و همکاران، ۲۰۱۲؛ ون کاپلن^۹ و ساروگل^{۱۰}، ۲۰۱۲؛ لی و دونگ^{۱۱}، ۲۰۱۵)؛ طبق نظریه گسترش و ساخت احساسات مثبت (فردریکسون^{۱۲}، ۱۹۹۸، ۲۰۰۱)، هوش معنوی به عنوان نوعی احساس مثبت متعالی از خود، می‌تواند افکار و رفتارهای فرد را گسترش دهد و می‌تواند جسمی و ذهنی طولانی مدت ایجاد کند. منابع هوش معنوی می‌تواند سرمایه روانشناختی یک فرد را افزایش دهد و نقش مستقیمی در بهزیستی ذهنی دانش آموزان دبستان داشته باشد. همچنین می‌تواند با کاهش تأثیر منفی استرس شغلی، رفاه ذهنی را بهبود بخشد (کوهن^{۱۳}،

و چه بیرونی، حس معنا و اهمیت را برای تجربیات ایجاد می‌کند که ما خالق آنها هستیم بسیاری از نویسندگان به این معنای والا اشاره کرده اند و هدف و رویکرد انتقادی به آنها دارند. یکی از مهمترین جنبه های معنوی دانش پرسش‌هایی است که «چرا» یا «چه می‌شود اگر شود» برای یافتن پاسخ‌های اساسی در این سئوالات از هوش معنوی استفاده می‌شود و بنابراین هوش معنوی یک خودآگاهی است که به ما می‌آموزد چگونه از حوزه‌ای که به ما نزدیکتر است فراتر برویم و به عمق بیشتری برسیم لایه‌هایی از پتانسیل پنهان در درون ما برای ما روشن می‌کند. (ارنوت^۱، ۲۰۱۹)؛ هوش معنوی نوعی خودآگاهی است که به ما می‌آموزد چگونه از نزدیکترین حوزه درونی خود فراتر برویم و به لایه‌های عمیق تری از پتانسیل نهفته در درون خود برسیم. اگرچه عناصر هوش معنوی کمی متفاوت است، اما بیشتر آنها با هم همپوشانی دارند. پرکاربردترین کلمات توانایی، ظرفیت و قابلیت‌ها هستند. علاوه بر قابلیت‌هایی مانند هوشیاری بالا، خودآگاهی، تعالی، تسلط، احساس مقدس یا الهی، عشق نوع دوستانه، آزادی (دادرمن، ۲۰۱۳). دانش آموزانی که دارای هوش معنوی هستند از رفتارهای بد، شر، آزار و اذیت، غیراخلاقی پرهیز می‌کنند. از آنجا که ویژگی‌های یک فرد باهوش معنوی، از جمله دیگران، خوشحال از انجام کار خوب هستند، مانند کمک به دیگران، احساس می‌کنند که آنها یک مأموریت نجیب دارند، احساس می‌کنند به یک منبع قدرت در جهان ارتباط دارند و از شوخ طبعی خوبی برخوردار هستند (هیفزا و همکاران^۲، ۲۰۲۰؛ اصلان^۳ و همکاران، ۲۰۱۵؛ هوتاگولو^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). هنگام مواجهه با مشکلاتی در زندگی، فردی که دارای هوش معنوی است، نه تنها اولویت راه‌های عقلانی و عاطفی

8. Rud et al
9. Van cappelen
10. Saragol
11. Lee and dong
12. Fredrickson
13. Cohn et al

1. Arnout
2. Hifza et al
3. Aslan et al
4. Hutaguluh et al
5. Mei-ju et al
6. Cheung et al
7. Sanjaya et al

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و به طور مشخص مبتنی بر تحلیل محتوا کیفی است. جامعه آماری این تحقیق عبارت بوده است از کتاب فارسی چهارم ابتدایی می‌باشد. در این پژوهش محتوی کتاب درسی دوره ابتدایی به لحاظ توجه به سازه هوش معنوی و مولفه‌های آن با استفاده از فهرست وارسی، مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته و با توجه به ماهیت مطالعه، از روش تحقیق تحلیل محتوا کیفی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۷ درس کتاب درسی ادبیات دوره ابتدایی در کلاس چهارم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به لحاظ توجه به سازه هوش معنوی و مولفه‌های آن مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته است. به عبارت دیگر از روش نمونه‌گیری استفاده نشده است. برای بررسی داده‌ها و اطلاعات از روشهای آمار توصیفی و محاسبه ضریب انتروپی بر اساس فرمول شانون استفاده شد.

یافته‌ها

در ابتدا و پیش از پرداختن به آمار استنباطی یافته‌های توصیفی پژوهش حاضر در دو جدول زیر گزارش شده است.

۲۰۰۹؛ ژانگ و همکاران^۱؛ ۲۰۱۴؛ تیان و همکاران^۲.
 ۲۰۱۶؛ اتامبا^۳، ۲۰۱۹). آموزش شخصیت معنوی محور در کتاب‌ها، تدوین یک برنامه درسی اخلاقی به عنوان تلاشی برای درک باورهای معنوی است. همچنین، اهمیت پرورش نگرش یا همدلی دانش آموزان نسبت به جوامع حاشیه‌ای، تعیین تلاش برای بهینه‌سازی فعالیت‌های معنوی در مدارس برای تقویت اخلاق دانش آموزان، بعنوان دوستدار محیط زیست، اراستگی، سلامت روان که منجر به ایجاد شخصیت می‌شود. سیاست مدارس در تقویت تلاش‌های آموزش شخصیت تعیین استفاده از یادگیری کوانتومی، آموزش کوانتومی، یادگیری مبتنی بر مغز است. در هوش هیجانی و هوش معنوی لازمست راهنمایی‌های معنوی دانش آموزان، برنامه‌های مختلف فعالیت‌های مذهبی تنظیم و اجرا شود تا فعالیت‌های یادگیری را در کلاس افزایش دهد؛ و در ایجاد یک روند مناسب، پالایش اخلاقی برای معلمان و دانش آموزان ایجاد کند. مرحله اجرای راهبردی یک فرایند اصلی در اجرای مدیریت استراتژیک است (ماچتاروم و همکاران^۴، ۲۰۲۰). بنابراین، هدف از پژوهش حاضر، از تحقیق حاضر بررسی و تحلیل محتوای کتاب فارسی پایه چهارم ابتدایی با رویکرد مکاشفه هوش معنوی و فراهم آوردن اطلاعات و ارائه پیشنهادهایی به برنامه‌ریزان به منظور بهبود و اصلاح این کتاب بوده است.

جدول ۱. توصیفی مربوط به ده مولفه هوش معنوی در ۱۷ درس کتاب فارسی

تعداد	کمترین	بیشترین	مجموع	میانگین	میانگین درصدی	انحراف معیار
۱۷	۰.۳	۰.۶۳	۲.۴۶	۰.۱۵۳۸	۱۹.۴۷	۰.۱۶۳۳۵
۱۷	۰.۰۶	۰.۱۱	۱.۱۲	۰.۰۶۹۸	۸.۸۴	۰.۲۴۶۰
۱۷	۰.۰۵	۰.۱۳	۱.۱۶	۰.۰۷۲۳	۹.۱۵	۰.۲۳۰۸
۱۷	۰.۰۵	۰.۱۳	۱.۱۰	۰.۰۶۸۸	۸.۷۱	۰.۲۲۱۷
۱۷	۰.۰۵	۰.۱۹	۱.۱۱	۰.۰۶۹۲	۸.۷۶	۰.۳۸۱۴

3. Atamba et al
4. Muchtarom

1. Zhang et al
2. Tian et al

کمال‌گرایی وکل نگری	۱۷	۰.۵	۰.۱۱	۱.۱۱	۰.۶۹۴	۸.۷۸	۰.۲۴۸۴
ارزش‌افزینی	۱۷	۰.۵	۰.۱۰	۱.۱۱	۰.۶۹۱	۸.۷۵	۰.۲۴۷۲
مثبت‌اندیشی	۱۷	۰.۵	۰.۱۱	۱.۱۱	۰.۶۹۳	۸.۷۷	۰.۲۴۸۹
خودانگیزگی	۱۷	۰.۵	۰.۱۳	۱.۱۱	۰.۶۹۴	۸.۷۸	۰.۱۷۶۲
خودآگاهی از نقاط قوت و ضعف	۱۷	۰.۵	۰.۱۱	۱.۲۱	۰.۷۵۸	۹.۵۹	۰.۲۶۶۴

در جدول فوق نتایج شاخص‌های توصیفی مولفه‌های استخراج شده گزارش شده است. در ادامه نیز در جدول ۲ بر اساس مولفه‌های هوش معنوی بر مبنای ۱۷ درس ارائه شده در کتاب فارسی ارائه شده است.

جدول ۲. شاخص توصیفی مربوط به تکرار مولفه‌های هوش معنوی در ۱۷ درس کتاب فارسی

تعداد	کمترین	بیشترین	مجموع	میانگین	میانگین درصدی	انحراف معیار
۱۰	۰.۳	۰.۱۱	۶۷	۰.۶۷۱	۵.۰۵	۰.۲۵۲۳
۱۰	۰.۳	۰.۱۹	۷۱	۰.۷۰۸	۵.۳۲	۰.۴۴۳۹
۱۰	۰.۵	۰.۱۱	۶۷	۰.۶۷۵	۵.۰۸	۰.۲۱۰۰
۱۰	۰.۵	۰.۲۱	۸۸	۰.۸۸۴	۶.۶۵	۰.۵۰۵۹
۱۰	۰.۵	۰.۱۱	۷۸	۰.۷۷۶	۵.۸۳	۰.۲۳۵۱
۱۰	۰.۵	۰.۱۳	۷۴	۰.۷۳۷	۵.۵۴	۰.۲۷۳۸
۱۰	۰.۵	۰.۱۳	۷۷	۰.۷۶۹	۵.۷۸	۰.۲۷۹۵
۱۰	۰.۵	۰.۱۳	۶۸	۰.۶۸۲	۵.۱۳	۰.۲۴۶۸
۱۰	۰.۵	۰.۳۱	۹۲	۰.۹۲۲	۶.۹۳	۰.۷۹۹۴
۱۰	۰.۵	۰.۶۳	۱۳۴	۱.۳۳۸	۱۰.۰۶	۱.۷۴۱۰
۱۰	۰.۵	۰.۳۱	۱۰۹	۱.۰۹۵	۸.۲۳	۰.۷۶۷۸
۱۰	۰.۵	۰.۱۳	۶۳	۰.۶۳۳	۴.۷۶	۰.۲۲۴۹
۱۰	۰.۵	۰.۳۱	۸۲	۰.۸۲۰	۶.۱۷	۰.۸۱۲۲
۱۰	۰.۵	۰.۱۱	۷۲	۰.۷۲۱	۵.۴۲	۰.۲۱۴۱
۱۰	۰.۳	۰.۱۱	۵۶	۰.۵۶۳	۴.۲۳	۰.۱۸۴۹
۱۰	۰.۵	۰.۱۱	۵۹	۰.۵۹۵	۴.۴۷	۰.۱۶۲۹
۱۰	۰.۵	۰.۱۱	۶۹	۰.۷۳۶	۵.۵۳	۰.۲۲۷۱

تک‌تک مشاهدات متغیرها به مجموع ستونی هر کدامشان شاخص اولیه آنتروپی محاسبه می‌گردد) بدست آوریم در ادامه با توجه به ساختار فرمول آنتروپی بدین شکل عمل می‌کنیم:

$$E_1 = -k \sum_{i=1}^n P_{i-timsazi} \times L_n(P_{i-timsazi})$$

در پاسخ به این سوال که محتوای کتاب درسی فارسی چهارم دبستان بر اساس مولفه‌های هوش معنوی چگونه است و برای اینکه بتوان برپایه آنتروپی اولویت بندی کرد از یافته‌های PI استفاده شده است. درجدول زیر مقدار نسبت اولیه برای آنتروپی به دست آمده است.

با استفاده از مجموع نمرات مولفه‌های استفاده‌از متن ودر بعد دین می‌توانیم ستون

$$P_i = \frac{x_i}{\sum x_i}$$

(تقسیم)

سؤال اصلی اول: تا چه میزان درمحتوای متن کتاب درسی فارسی پایه چهارم به مولفه‌های هوش معنوی تاکید شده است؟

برای اینکه بتوان بر پایه آنتروپی اولویت بندی کرد از یافته‌های PI استفاده شده است. درجدول زیر مقدار نسبت اولیه برای آنتروپی بدست آمده است.

جدول ۳. یافته‌های PI مربوط به مؤلفه‌های استفاده از متن برای هوش معنوی										
نمونه	حس معنا بخشیدن به زندگی	مشارکت پذیری	درک متعالی	رسالت پذیری و وفای به عهد	احترام و مهربانی	کمال گرایی وکل نگری	ارزش آفرینی	مثبت اندیشی	خودانگیزگی	خودآگاهی از نقاط قوت و ضعف
درس ۱	۰.۰۳۱۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۹	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۱۱۱	۰.۱	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۲	۰.۰۳۱۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۹	۰.۰۶۲	۰.۱۹	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۳	۰.۰۶۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۱۱۱	۰.۱	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۴	۰.۲۱۸۷۵	۰.۰۵۶	۰.۱۲۵	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۱۰۵	۰.۰۶۷	۰.۱۰۵
درس ۵	۰.۰۶۲۵	۰.۱۱۱	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۹۵	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۱۰۵	۰.۰۶۷	۰.۱۰۵
درس ۶	۰.۰۶۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۶۲	۰.۱۲۵	۰.۰۴۸	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۱۰۵	۰.۰۶۷	۰.۱۰۵
درس ۷	۰.۰۹۳۷۵	۰.۰۵۶	۰.۱۲۵	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۱۱۱	۰.۱	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۸	۰.۱۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۰۵۶	۰.۱	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۹	۰.۰۳۱۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۹۵	۰.۱۱۱	۰.۰۵	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۱۰	۰.۰۶۲۵	۰.۱۱۱	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۹۵	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۱۰۵	۰.۰۶۷	۰.۱۰۵
درس ۱۱	۰.۰۳۱۲۵	۰.۱۱۱	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۰۵۶	۰.۱	۰.۱۰۵	۰.۱۳۳	۰.۱۰۵
درس ۱۲	۰.۰۶۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۶۲	۰.۱۲۵	۰.۰۴۸	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۱۳	۰.۰۳۱۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۴۸	۰.۰۵۶	۰.۰۵	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس ۱۴	۰.۰۶۲۵	۰.۱۱۱	۰.۰۶۲	۰.۰۶۲	۰.۰۹۵	۰.۰۵۶	۰.۱	۰.۰۵۳	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳
درس پانزدهم	۰.۰۳۱۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۱۰۵
درس شانزدهم	۰.۰۶۲۵	۰.۰۵۶	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۱۰۵
درس هفدهم	۰.۰۳۱۲۵	۰.۱۱۱	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۰۵۳	۰.۱۰۵

کدامشان شاخص اولیه آنتروپی محاسبه می‌گردد) بدست آوریم در ادامه با توجه به ساختار فرمول آنتروپی بدین شکل عمل می‌کنیم:

با استفاده از مجموع نمرات مولفه‌های استفاده از متن و در بعد هوش معنوی می‌توانیم ستون (تقسیم تک تک مشاهدات متغیرها به مجموع ستونی هر

$$P_i = \frac{x_i}{\sum x_i}$$

$$E_1 = -k \sum_{i=1}^n P_{i-timsazi} \times L_n(P_{i-timsazi})$$

جدول ۴. یافته‌های EI مربوط به انتروپی استفاده از متن در تحلیل محتوای بخش هوش معنوی

متغیر	حس معنا	مشارکت	درک	رسالت	احترام و	کمال	ارزش	مثبت	خودانگیزگی	خودآگاهی از
	بخشیدن به زندگی	پذیری	متعالی	پذیری و وفای به عهد	مهربانی	گرای وکل نگری	افرینی	اندیشی	خودانگیزگی	نقاط قوت و ضعف
وزن	۰.۹۱۱	۰.۹۸۲	۰.۹۸۱	۰.۹۸۱	۰.۹۵۶	۰.۹۸۲	۰.۹۸	۰.۹۹۴	۰.۹۸	۰.۹۶

جدول ۵. وزن‌های ثانویه مؤلفه‌های استفاده از متن و در بخش هوش معنوی

متغیر	حس معنا	مشارکت	درک متعالی	رسالت	احترام و	کمال گرای وکل نگری	ارزش افرینی	مثبت	خودانگیزگی	خودآگاهی از
	بخشیدن به زندگی	پذیری	متعالی	پذیری و وفای به عهد	مهربانی	گرای وکل نگری	افرینی	اندیشی	خودانگیزگی	نقاط قوت و ضعف
وزن	۰.۰۸۹	۰.۰۱۸	۰.۰۱۹	۰.۰۱۹	۰.۰۴۴	۰.۰۱۸	۰.۰۲	۰.۰۰۶	۰.۰۲	۰.۰۵

برای اینکه بتوان وزن‌های نهایی انتروپی را برای مؤلفه‌های مربوط به هوش معنوی بدست آوریم با توجه به نظرات متخصصان را در نظر گرفته و در نهایت با توجه به گام

نهایی انتروپی وزن‌های نهایی مولفه‌های مورد نظر را محاسبه می‌کنیم. جدول زیر نتایج وزن‌های نهایی انتروپی، می‌باشد

جدول ۶. وزن‌های نهایی مؤلفه‌های هوش معنوی در متن درس

متغیر	حس معنا	مشارکت	درک	رسالت	احترام و	کمال گرای وکل نگری	ارزش افرینی	مثبت	خودانگیزگی	خودآگاهی از
	بخشیدن به زندگی	پذیری	متعالی	پذیری و وفای به عهد	مهربانی	گرای وکل نگری	افرینی	اندیشی	خودانگیزگی	نقاط قوت و ضعف
وزن	۰.۳۴۹	۰.۰۷۱	۰.۰۷۵	۰.۰۷۵	۰.۱۷۳	۰.۰۷۱	۰.۰۸۶	۰.۰۷۸	۰.۰۲۴	۰.۰۴۱

متعالی، رسالت پذیری و وفای به عهد، احترام و مهربانی کمال گرای و کلی نگری، ارزش افرینی و مثبت اندیشی، خود انگیزگی، خود آگاهی از نقاط قوت و ضعف مورد بررسی قرار گرفته است. در درس اول بیشترین فراوانی مربوط به کمال گرای و کلی نگری بوده و در اولویت دوم ارزش افرینی و در رتبه سوم درک متعالی و در رتبه چهارم خود انگیزگی می‌باشد. در درس دوم بیشترین فراوانی مربوط به احترام و مهربانی بوده و در اولویت دوم درک متعالی و در رتبه سوم کمال گرای و در رتبه چهارم خود انگیزگی می‌باشد. در درس سوم بیشترین فراوانی مربوط به کمال گرای بوده و در اولویت دوم ارزش افرینی و در رتبه سوم خود انگیزگی و در رتبه چهارم مشارکت پذیری می‌باشد. در درس چهارم بیشترین فراوانی مربوط به حس معنا بخشیدن به زندگی بوده و در اولویت دوم درک متعالی و در رتبه سوم مثبت اندیشی و در رتبه چهارم خود آگاهی از نقاط قوت و ضعف می‌باشد. در درس پنجم بیشترین فراوانی مربوط به مشارکت پذیری بوده و در اولویت دوم مثبت اندیشی و در رتبه سوم خود آگاهی

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود وزن‌های انتروپی نهایی مربوط به بخش هوش معنوی مشخص شده است. در جدول فوق وزن‌هایی مبتنی بر روش انتروپی برای مولفه‌های هوش معنوی بدست آمده که در اولویت اول با مقدار وزن انتروپی ۰/۳۴۹ مربوط به حس معنا بخشیدن به زندگی گزارش شده است. دومین مولفه با بالاترین وزن انتروپی مربوط به احترام و مهربانی است که دارای مقدار انتروپی ۰/۱۷۳ بدست آمده است. سومین مولفه با بیشترین وزن انتروپی با مقدار ۰/۰۸۶ مربوط به ارزش افرینی و چهارمین گزینه با وزن انتروپی ۰/۰۷۸ مربوط به مثبت اندیشی بدست آمده است؛ بنابراین در جدول فوق بیشترین وزن مربوط حس معنا بخشیدن به زندگی، احترام و مهربانی درک متعالی ارزش افرینی، مثبت اندیشی می‌باشد. نتایج بیانگر آن است که در کتاب ادبیات کلاس چهارم ابتدایی در دروس مختلف میزان فراوانی مولفه‌های هوش معنوی مشخص شده و مورد سنجش قرار گرفته است. مولفه‌های هوش معنوی شامل حس معنا بخشیدن به زندگی، مشارکت پذیری درک

می‌باشد. در مجموعه دروس بیشترین وزن انتروپی مربوط به حس معنا بخشیدن به زندگی بوده و در اولویت دوم احترام و مهربانی و در رتبه سوم درک متعالی و در رتبه چهارم مشارکت پذیری و کمال‌گرایی می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش بدنبال پاسخگویی به این سؤال بوده است که تا چه اندازه سازه هوش معنوی در کتاب درسی ادبیات چهارم ابتدایی آمده است؟ همانطور که در وزن‌های انتروپی مربوط به یافته‌های پژوهش در حوزه هوش معنوی مشاهده گردیده است مولفه‌های اثرگذار در تقویت هوش معنوی شامل معنا بخشیدن به زندگی و ادراک تعالی‌افزینی و ارزش‌افزینی و تقویت مثبت‌اندیشی بدست آمده است. مک شری و همکاران (۲۰۱۸) تأکید کردند که هوش معنوی پایه و اساس باورهای فردی است که بر عملکرد آن تأثیر می‌گذارد، همانطور که شکل واقعی زندگی را شکل می‌دهد. هوش معنوی قدرت انعطاف‌پذیری و خودآگاهی از سان را برای داشتن تحمل بیشتر در برابر مشکلات زندگی افزایش می‌دهد. در حقیقت، هوش معنوی توانایی الهام گرفتن از شهود و نگرش جامع به جهان است. ال‌کینز (۲۰۰۴) معتقد بود که زمینه هوش معنوی باعث می‌شود مردم با محبت بیشتری به مشکلات بنگرند، بیشتر به دنبال یافتن راه حل، تحمل بهتر مشکلات زندگی و تحرک بخشیدن به زندگی آنها باشند. همچنین معتقد بود که هوش معنوی توانایی عمل با هوشیاری و ترحم را دارد، در حالی که سلامت داخلی و خارجی را حفظ می‌کند. موسسه اندازه‌گیری آگاهی پیردینو نشان دهنده هوش معنوی، هوش هیجانی، هوش جسمی IQ و هوش جسمی در هرماست، به طوری که هوش معنوی بالاترین و ارزشمندترین هوش در انسان و در بالای هرماست. این موسسه شش مهارت دلسوزی برای دیگران، احساس شبح، خرد، توانایی گوش دادن، ایمان به خدا، تعهد و ایمان به هوش معنوی را در نظر گرفته است. با توجه به مشکلات روانشناختی دانش‌آموزان، ناشی از تغییرات فیزیولوژیکی به دلیل بلوغ و تأثیر آموزش هوش معنوی بر مولفه‌های مختلف روانشناختی مانند مواردی که در مطالعات خلیلی حسین آبادی

از نقاط قوت و ضعف و در رتبه چهارم خودانگیزگی می‌باشد. در درس ششم بیشترین فراوانی مربوط به رسالت‌پذیری و وفای به عهد بوده و در اولویت دوم خودآگاهی از نقاط قوت و ضعف و در رتبه سوم مثبت‌اندیشی و در رتبه چهارم مشارکت‌پذیری می‌باشد. در درس هفتم بیشترین فراوانی مربوط به درک متعالی بوده و در اولویت دوم کمال‌گرایی و در رتبه سوم ارزش‌افزینی و در رتبه چهارم حس معنا بخشیدن به زندگی می‌باشد. در درس هشتم بیشترین فراوانی مربوط به حس معنا بخشیدن به زندگی بوده و در اولویت دوم ارزش‌افزینی و در رتبه سوم خودانگیزگی و در رتبه چهارم رسالت‌پذیری و وفای به عهد می‌باشد. در درس نهم بیشترین فراوانی مربوط به وفای به عهد می‌باشد. در درس دهم بیشترین فراوانی مربوط به مشارکت‌پذیری بوده و در اولویت دوم خودانگیزگی و در رتبه سوم ارزش‌افزینی و در رتبه چهارم مثبت‌اندیشی می‌باشد. در درس یازدهم بیشترین فراوانی مربوط به مشارکت‌پذیری بوده و در اولویت دوم مثبت‌اندیشی و در رتبه سوم خودانگیزگی و در رتبه چهارم ارزش‌افزینی می‌باشد. در درس دوازدهم بیشترین فراوانی مربوط به رسالت‌پذیری و وفای به عهد بوده و در اولویت دوم ارزش‌افزینی و در رتبه سوم خودانگیزگی و در رتبه چهارم مشارکت‌پذیری می‌باشد. در درس سیزدهم بیشترین فراوانی مربوط به وفای به عهد و در اولویت دوم رسالت‌پذیری و وفای به عهد و در رتبه سوم درک متعالی و در رتبه چهارم مشارکت‌پذیری می‌باشد؛ در درس چهاردهم بیشترین فراوانی مربوط به مشارکت‌پذیری بوده و در اولویت دوم رسالت‌پذیری و وفای به عهد و در رتبه سوم خودانگیزگی و در رتبه چهارم مشارکت‌پذیری می‌باشد. در درس پانزدهم بیشترین فراوانی مربوط به خودآگاهی از نقاط قوت و ضعف و در اولویت دوم مشارکت‌پذیری و در رتبه سوم مثبت‌اندیشی و در رتبه چهارم احترام و مهربانی می‌باشد. در درس شانزدهم بیشترین فراوانی مربوط به خودآگاهی از نقاط قوت و ضعف بوده و در اولویت دوم مشارکت‌پذیری و در رتبه سوم حس معنا بخشیدن به زندگی و در رتبه چهارم خودانگیزگی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند.

تشکر و قدردانی

محقق در پایان این پژوهش از همه کسانی که به هر نحوی در غنای مطالب نقش داشتند به‌خصوص اساتید گران‌قدر راهنما و مشاور تشکر می‌نماید.

مشارکت نویسندگان

نویسنده این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی‌سازی نقش داشت.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- اقاجانی، س. ا.، و صمدی فرد، ح. ر. (۱۳۹۸). همبستگی تندرستی معنوی با هوش معنوی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی. فصلنامه مدیریت ارتقای سلامت، ۸ (۴): ۷-۱.
- بهروان، ن. و همکاران. (۱۳۹۶). فارسی چهارم دبستان. تهران: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- تقوی، س. م.، و اسدی ف. (۱۳۹۷). مقایسه هوش معنوی، تجارب معنوی، جهت‌گیری مذهبی و همبستگی آنها با هم بین دانشجویان مهندسی و دانشجویان پررفت‌وآمد به مسجد دانشگاه شیراز. قرآن و طب، ۳ (۲)، ۶۳-۶۶.
- حسن دوست، ف.، حاج هاشم‌خانی، م.، علیزاده، ع.، مومنی، م.، نوروزی پرشکوه، ن.، یوسفی ف.، و همکاران. (۱۳۹۵). ارتباط هوش معنوی با شادکامی در دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی قزوین در سال ۱۳۹۴. مجله مراقبت پرستاری و مامایی ابن‌سینا، ۴ (۲۴)، ۲۶۴-۲۷۱.
- کبوتری اصفهانی، ف.، عابدی، ا.، و قمرانی، ا. (۱۳۹۵). اثر بخشی آموزش هوش معنوی بر مؤلفه‌های بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان تیزهوش. پژوهش نامه روانشناسی مثبت، ۲ (۱)، ۴۷-۶۲.
- هدایتی، م.، و زریباف، م. (۱۳۹۱). پرورش هوش معنوی از طریق برنامه «فلسفه برای کودکان». تفکر و کودک، ۳ (۱)، ۱۳۵-۱۶۶.

(۲۰۱۵)، جاوید امینی (۲۰۱۵) سلیمانی (۲۰۱۶)، چن و همکاران (۲۰۱۲)، کلانتر کوشش و همکاران (۲۰۱۴) و چارخابی و همکاران (۲۰۱۴) مشاهده شده است. بنابراین، هوش معنوی باید یکی از کارکردهایی باشد که کارشناسان برنامه ریزی درسی آموزش و پرورش در کتاب‌های درسی باید توسعه دهند، به دلیل مشارکت‌هایی که می‌تواند در شکل‌گیری یکپارچه ایجاد شود. ارائه شایستگی‌های مرتبط با تفکر انتقادی، خودشناسی، همدلی و تشخیص اخلاقی و انگیزه برای تلاش و مثبت‌اندیشی را از طریق راهبردهای تأملی فراهم می‌کند. با توجه به اینکه هوش معنوی یکی از توانایی‌های انسان است که آگاهی فردی و اجتماعی بالایی را در بر می‌گیرد و همچنین نتیجه توانایی قابل توجه در یادگیری از اشتباهات به لطف توانایی احساس، درک و عمل فراتر از علایق انحصاری فردی است بنابراین توجه به محتوای درسی در کتاب‌های درسی ابتدایی در مورد هوش معنوی می‌تواند می‌تواند ساختار اجتماعی و اخلاقی آینده را ترسیم کند. در نهایت می‌توان گفت مهمترین پیامدها برای عملکرد آموزشی مربوط به هوش موفق در کتاب درسی شناخت موفقیت و چگونگی تحقق آن است. در برخی از کشورها، کتاب‌های درسی باید توسط وزارت آموزش و پرورش تایید و دارای مجوز باشند. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که مقررات تصویب کتاب درسی مبتنی بر شاخص‌های کیفی نظریه‌محور می‌تواند ابزاری برای جلوگیری از استفاده از کتاب‌های درسی با اثرات نامطلوب در مدارس باشد و منجر به بهبود کیفیت کلی کتاب‌های درسی شود. علاوه بر این، انتخاب کتاب‌های درسی با کیفیت بالا و دارای محتوی متنوع آموزشی و اجتماعی راهی نسبتاً آسان، سریع و ارزان برای تأثیر مثبت بر پیشرفت دانش‌آموزان است. اثرات قابل مقایسه از طریق مداخلات بالقوه در سطح معلم یا دانش‌آموز مربوط به هزینه‌های بالاتر است. فرصت‌های آموزشی ارائه شده توسط کتاب‌های درسی در مقطع ابتدایی نیز ممکن است بر پیشرفت دانش‌آموزان در مقاطع بالاتر تأثیر بگذارد.

موازین اخلاقی

- Charkhabi M, Mortazavi A, Alimohammadi S, Hayati D. The Effect of Spiritual Intelligence Training on the Indicators of Mental Health in Iranian Students: An Experimental Study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014;159:355-358. <https://doi.org>
- Cheung, C. K., & Lee, T. Y. (2010). Improving social competence through character education. *Evaluation and program planning*, 33(3), 255-263.
- Chin STS, Raman K, Yeow JA, Eze UC. Relationship between emotional intelligence and spiritual intelligence in nurturing creativity and innovation among successful entrepreneurs: A conceptual framework. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2012;57:261-267. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.1184>
- Cohen, K., & Cairns, D. (2012). Is searching for meaning in life associated with reduced subjective well-being? Confirmation and possible moderators. *Journal of happiness studies*, 13, 313-331.
- Dåderman, A.M.; Ronthy, M.; Ekegren, M.; Mårdberg, B.E. Managing with my heart, brain and soul: The development of the leadership intelligence questionnaire. *J. Coop. Educ. Internsh*. 2013, 47, 61-77. [Google Scholar]
- Elkins MR, Cavendish R. Developing a plan for pediatric spiritual care. *Holistic Nursing Practice*. 2004;18(4):179-184
- Fredrickson, B. L. (1998). What good are positive emotions?. *Review of general psychology*, 2(3), 300-319.
- Fridrickson, B. L. (2001). The role of positive emotion in positive psychology: the broaden-and-build theory of positive emotion. *American psychologist*, 56(3), 218-26.
- Hifza, H., Suhardi, M., Aslan, A., & Ekasari, S. (2020). epemimpinan Pendidikan Islam Dalam Perspektif Interdisipliner. *NidhomulHaq: Jurnal Manajemen Pendidikan Islam*, 5(1), 46-61.
- Hifza, J., Palapa, A., & Maskur, A. (2020). The Strategic Foundation for Competitive Excellent Development in Integrated Islamic Primary Schools in Indonesia
- Hutagaluh, O., Aslan, P. P., & Mulyono, A. W. S. S. (2020). Situational Leadership On Islamic Education. *IJGIE (International Journal of Graduate of Islamic Education)*, 1(1), 1-7.
- Ajele, W. K., Oladejo, T. A., Akanni, A. A., & Babalola, O. B. (2021). Spiritual intelligence, mindfulness, emotional dysregulation, depression relationship with mental well-being among persons with diabetes during COVID-19 pandemic. *Journal of Diabetes and Metabolic Disorders*, 20(2), 1705-1714.
- Amini Javid, L., Zandi Pour, T., & Karami, J. (2015). The effectiveness of spiritual intelligence training on female students' depression and happiness. *Quarterly Journal of Woman*. 2015;6(2):141-68.
- King, D. B., & DeCicco, T. L. A. (2009). viable model and self-report measure of spiritual intelligence. *The International Journal of Transpersonal Studies*. 28:68-85.
- Soleimani, A., Najafi, M., Bashar Pour, S., & Sheikholeslami, A. (2016). Effectiveness of spiritual intelligence on life quality and happiness of students under the supervision of Imam Khomeini relief committee. *Culture in The Islamic University*. 5(17): 537-558.
- Amram, J. (2009). The contribution of emotional and spiritual intelligences to effective business leadership. Dissertation retrieved from <http://yosiamram.net/papers/>.
- Amram, Joseph (Yosi), (2005). *Intelligence Beyond IQ: The contribution of emotional and spiritual intelligences to effective business leadership*, Institute of Transpersonal Psychology.
- Arnout, B. (2008). Spiritual Intelligence and its Relationship to Quality of Life. *Journal of the Modern Education Association*, 2, May, 313-389.
- Arnout, B., & Alkhatib, A. (2019). The Secret of Human Existence Homeostasis: Spiritual Intelligence is the Hope of all Humanity. *Open Access Journal of Addiction and Psychology*, 2(3), 1-9.
- Aslan, A., & Setiawan, A. (2019). InternalizatIon of Value educatIon In temajuk-melano malaysIa Boundary school. *Edukasia: Jurnal Penelitian Pendidikan Islam*, 14(2).
- Atamba, C. (2019). Restorative effects of awe on negative affect after receiving negative performance feedback. *J. Psychol. Afr*. 29, 95-103. doi: 10.1080/ 14330237.2019.1594640

- Rudd, M., Vohs, K. D., and Aaker, J. (2012). Awe expands people's perception of time, alters decision making, and enhances well-being. *Psychol. Sci.* 23, 1130–1136. doi: 10.1177/0956797612438731
- Sanjaya, D. B. (2017). Reconstructing local wisdom based character education for sekaa teruna teruni in Desa.
- Saroglou, V., Buxant, C., and Tilquin, J. (2008). Positive emotions as leading to religion and spirituality. *J. Posit. Psychol.* 3, 165–173. doi: 10.1080/17439760801998737
- Shateri, K., Hayat, A. A., & Jayervand, H. (2019). The Relationship Between Mental Health and Spiritual Intelligence Among Primary School Teachers. *International Journal of School Health*, 6(1), 1-6. doi: 10.5812/intjsh.74031
- Sisk DA. (2019). Spiritual Intelligence: Developing higher consciousness. In: Wallace B, Sisk DA, Senior J, editors. *The SAGE handbook of gifted and talented education*. London: SAGE.
- Tian, Y., Lu, D., Zhang, B. J., & Chen, Y. (2016). Research on awe from organization members to promote organizational citizenship behavior. *Soft Sci.* 30, 77–80.
- Van Cappellen, P., & Rimé, B. (2014). "Positive emotions and self-transcendence," in *Religion, Personality, and Social Behavior*, ed. V. Saroglou (New York, NY: Psychology Press), 123–145.
- Van Cappellen, P., & Saroglou, V. (2012). Awe activates religious and spiritual feelings and behavioral intentions. *Psychol. Relig. Spiritual.* 4, 223–236. doi: 10.1037/a0025986
- Zhang, Y. H. (2009). A research on bimo's belief of yi people in liangshan and their subjective sense of happiness. *J. Southwest University Nationalities* 30, 61–64.
- Kalantarkousheh SM, Sharghi N, Soleimani M, Ramezani M. The role of spiritual intelligence on organizational commitment in employees of universities in Tehran province, Iran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014;140:499-505. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.460>
- Khalili Hosein Abadi SH, Khalili Jolorestani SA, Derakhshan M. The effect of illusionary intelligence in promoting police workings. *Insight and Islamic Training*. 2015;12(33):161-183. [Persian]
- King, D. (2008). Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure. [Master Thesis]. Ontario ,Canada. Trent University, Peterborough.
- King, D. B. (2010). Personal meaning production as a component of spiritual intelligence. *International Journal of Existential Psychology & Psychotherapy*. 3(1):1–5.
- Larigol Z, Ghanifar M, Aho G, Shahabizadeh F, Jarahi J. Role of Spiritual Intelligence in Entrepreneurial Self-efficacy With Mediatin of Strategic Thinking. *Health Spiritual Med Ethics* 2020; 7 (2) :50-58
- Mesherry, W., Praper, P., & Kendrick, D. (2018). The construct validity of a rating scale designed to assess spiritual care. *International Journal of Nursing Studies*, 39(7), 723-724.
- Mei-Ju, C., Chen-Hsin, Y., & Pin-Chen, H. (2014). The beauty of character education on preschool children's parent-child relationship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143, 527-533.
- Muchtarom, Wasliman, I., Mulyasa, E., Rostini, D., & Sutarman. (2020). Islamic Religious Education Strategy in Developing Good Student Characters. *Journal of Advanced Research in Dynamic and Control Systems*, 12(9), 01–12
- Pakraman Ubud Bali. *International Research Journal of Management, IT and Social Sciences*, 4(2), 190-197